

# ZRÓB FORMĘ *przed latem*

|                                                          |                                                                           |
|----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|
| <b>Forma:</b> obrzędy i zwyczaje w drużynie wędrowniczej | <b>Autor:</b> hm. Dominika Kaszubowska<br>dominika.kaszubowska@zhp.net.pl |
|----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|

## Cele i zamierzenia formy:

**Cel** – wędrownik będzie świadomie czuł się częścią grupy, znającą jej obrzędy oraz ich rolę w życiu drużyny

### Zamierzenia:

- Drużynowy będzie pracować z obrzędami jako ogniwem spajającym grupę
- Obrzędy będą wykorzystywane jako świadoma forma wychowawcza
- Obrzędy będą żywą formą, podlegającą ewolucji

## DEFINICJE

**Tradycja** to «ogół obyczajów, norm, poglądów, zachowań itp. właściwych jakiejś grupie społecznej, przekazywanych z pokolenia na pokolenie; też: ciągłość tych obyczajów, norm, poglądów lub zachowań»\*

**Obrzęd** to «utrwalone w tradycji, często określone przepisami, czynności i praktyki o znaczeniu symbolicznym, towarzyszące jakiejś uroczystości»\*

\* Słownik Języka Polskiego PWN

## OPIS FORMY

Zarówno tradycja jak i obrzędowość stanowią nierozzerwalną część harcerskiego życia. Mówiąc o obrzędowości i tradycjach mamy na myśli zarówno te narodowe, jak i czysto harcerskie. Te z kolei możemy podzielić na „ogólnozwiązkowe” oraz te „środowiskowe” wynikające z pracy na niższych poziomach struktury jak np. tradycje i obrzędy hufca, szczepu, drużyny czy patrolu lub zastępu. Obrzędy nie są klasyfikowane jako mniej lub bardziej ważne, wszystkie mają podobną rolę i znaczenie w życiu harcerza. Czy krąg jako tradycja ogólnozwiązkowa jest mniej ważny niż noszenie dzwoneczka na chuście, o znaczeniu którego wiecie tylko Wy? Oczywiście, że nie! Każdy z nich ma swoją magiczną moc, wprowadzającą tajemniczość, spajającą drużynę, czyniącą Was wyjątkowymi i rozpoznawalnymi wśród „swoich”. Skupmy się jednak na tych elementach, na które realnie mamy wpływ, możemy je kształtować i czuć się ich częścią.

**Zanim jednak przejdziemy dalej...**

Fragment artykułu pt. Siła tradycji z czasopisma „Czuwaj” nr 7/8 z 2004 (autorstwa M. Góreckiego) zacytowany także w Poradniku dla kadry wędrowniczej „NIEMAŁA SZTUKA”:

Przeprowadzono kiedyś ciekawy eksperyment. Umieszczono pięć małąp w klatce, w której znajdowała się drabina i banan na sznurku. Banana można było bez trudu dosięgnąć, wchodząc po drabinie. Kiedy pierwsza małąpka sięgnęła po banana, pozostałe polano zimną wodą. Wymieniono banana. Po dwóch, trzech próbach każde kolejne wejście po drabinie kończyło się porażką – pozostałe małąpy nie pozwalały koleżance wchodzić po drabinie i ściągały ją na ziemię. Po pewnym czasie jedną z małąpek wymieniono. Nowa, niczego nieświadoma, próbowała wejść po banana, ale została przez inne bezlitośnie ściągnięta na dół. Po kilku nieudanych próbach po prostu zrezygnowała ze zdobycia banana. Wymieniono kolejną małąpę, i kolejną, i kolejną. Aż w końcu w klatce znajdowały się tylko zwierzęta, które nie pamiętały zupełnie, dlaczego nie wolno wchodzić po drabinie, choć z uporem maniaka ściągały tę małąpkę, która próbowała złamać zasadę.

Powyższy fragment obrazuje jak silna jest moc tradycji. Wykorzystajmy ją! Twórczo, budując wspólnotę, aurę tajemniczości, inspirację do działania, wzajemne wsparcie i poczucie, że zawsze gdzieś znajdzie się ktoś, kto Cię zrozumie i wesprze. Należy strzec się tylko ograniczającej mocy tradycji, o czym będzie później. **Lider tworzącej się grupy staje przed wielkim wyzwaniem, musi odpowiedzieć sobie na szereg pytań. Przede wszystkim określić ramy, cele i zamierzenia, zdefiniować, jakiego człowieka chce zobaczyć w swoim wędrowniku za 3-4 lata. Obrzędy i tradycje to są te narzędzia, które mogą mu pomóc.**

#### **PAMIĘTAJCIE, ŻE...**

- Muszą być one spójne i przemyślane. Puszcząńska drużyna przecież nie będzie się witała okrzykiem „ahoj!”.
- Z elementami obrzędowości musi utożsamiać się cała drużyna, muszą one żyć razem z nią, być może nawet z nią się tworzyć i ewoluować.
- Są one elementem spajającym, wyróżniającym Was wśród milionów.
- Mają Was motywować do działania, być pozytywne.

#### **JAK ZACZAĆ?**

1. Obserwacja grupy i spisanie obserwacji (*co ich łączy, co ich dzieli, co bawi, co zajmuje, jak spędzają ze sobą czas*)
2. Spisanie oczekiwań od obrzędów i tradycji
3. Porównanie obu list
4. Stworzenie własnych pomysłów na podstawie porównania
5. WPROWADZENIE POMYSŁÓW W ŻYCIE!

Nie zrażajcie się, nawet najbardziej przemyślana obrzędowość nie musi być idealna i przyjąć się w danej grupie. **Dajcie jej się tworzyć i ewoluować.** Czasami coś, co powstaje spontanicznie, a zostanie dobrze pokierowane przez bystrego instruktora, jest równie wartościowe jak element przemyślany przez wiele nocy. Pamiętajcie, że wędrownicy to indywidualiści, te obrzędy mają spajać właśnie ich i z nimi żyć. Jeżeli coś się nie przyjmie lub ostatecznie obierze inną formę, nie przejmujcie się! Zastanówcie się tylko, czy spełnia to założone przez Was zadanie wychowawcze i działajcie dalej. Jeżeli nie, to nakierujcie swoich wędrowników tak, by przyjęto to formę odpowiadającą założonym celom i zamierzeniom.

### **TRADYCJA? TAK, ALE Z GŁOWĄ!**

Pamiętajcie, że wędrownicy są bardzo kreatywni, czasami aż nadto. Przede wszystkim musi być bezpiecznie i rozsądnie. Stanie na apelu w mrozie w krótkich spodenkach, bo „tradycja”, czy palenie ognisk w lesie podczas upalnego lata i zagrożenia pożarem... jest mało rozsądne, a wręcz niebezpieczne. We wszystkim należy zachować umiar. Wędrownicy powinni znać rolę i znaczenie obrzędów, jednak bez popadania w przesadę.

**Ważnym elementem tradycji jest jej świadomość.** Tutaj powracamy do naszych małpek. Tradycja ma żyć razem z nami. W momencie, kiedy już nikt nie pamięta, dlaczego tak się dzieje, jest źle i trzeba przemyśleć nasze zwyczaje. Kiedy inne małpki ściągają młodą małpkę z drabiny, bo „tradycja”, to jest ten moment, w którym trzeba powiedzieć „dość” i przeprowadzić kilka napraw. W takim przypadku tradycja już nie spaja i nie jednoczy, a wprowadza niepokój i zwątpienie. Nie możemy dopuścić do momentu, w którym już nikt w drużynie nie pamięta, dlaczego coś robimy w określony sposób. Być może dobrze w drużynie mianować strażnika tradycji, który tych tradycji będzie strzegł i będzie je pielęgnował, a tym samym stanie się ich częścią?

### **DOBRE PRAKTYKI**

- Wypracowanie spójnego obrzędu wejścia do drużyny oraz wyjścia z niej wędrownika, np. przy ognisku, z nadaniem barw, wspólnym śpiewem itp.
- Pisanie listu do drużynowego z prośbą o przyjęcie do drużyny, liczy się kreatywna forma. Nie tylko pisana a np. obrazkowa. Listami można ozdobić jedną ze ścian harcówki. Może się to stać dodatkowym zadaniem na próbie wędrowniczej, może to nawet przybrać formę minisprawozdania czy przemyśleń z próby, kilku zdań, którymi wędrownik chciałby się podzielić z innymi.
- Posiadanie przez każdego z członków drużyny własnego pieńka w harcówce. Możliwość jego personalizacji poprzez ozdobienie, rzeźbienie itp. Wędrownik otrzymuje prawo do posiadania własnego pieńka w momencie pełnoprawnego wejścia do drużyny (np. po otrzymaniu naramiennika).
- Coroczny biwak w tym samym miejscu, czasie bądź na tych samych zasadach. Może to być coroczny biwak kończący lub rozpoczynający rok harcerski. Biwak

może przybrać formę biwaku wędrownego w majówkę np. co roku organizowanego w innym miejscu, mającego na celu poznanie różnych rejonów województwa (najbliższej okolicy) bądź Polski.

- Dobrą praktyką będzie zachęcenie nowych wędrowników do prowadzenia własnych zbiórek np. dotyczących ich zainteresowań i pasji. W ten sposób możemy się lepiej poznać. Może stać się to tradycją, że - miesiąc po przyjęciu nowych wędrowników do drużyny - zbiórki będą przeprowadzane przez nich, w celu jak najlepszego poznania się.
- Coroczny obóz wędrowny organizowany przez całą drużynę. Z podziałem na zadania i sekcje, z pełną odpowiedzialnością całej drużyny za całość przedsięwzięcia.
- Spójne okrzyki, przywitania drużyny.
- Wprowadzenie opiekuna próby wędrowniczej (który nie jest elementem obowiązkowym), ścisła współpraca podopiecznego z opiekunem np. zakończona wspólną wędrówką.
- Wprowadzenie lasek skautowych z ich obrzędowym nadaniem/wykonaniem. Można wprowadzić zwyczaj posiadania lasek skautowych jako cała drużyna, jako kadra drużyny (drużynowy, przyboczny, patrolowi) lub np. w namiestnictwie jako członek aktualny lub honorowy namiestnictwa. Wprowadzenie laski przechodniej drużynowego czy namiestnika.

#### **UWAGI**

Powyższe materiały nie są konspektem zbiórki a materiałem pomocniczym stanowiącym inspirację do tworzenia obrzędowości oraz pracy z obrzędami i zwyczajami w drużynie.